

वा० रा०

॥१६०॥

किंचसत्यस्यापि धर्मत्वाद्धर्मपक्षपातिनाभवता सत्यधर्मएवादौ किमिति सम्यक्नानुष्ठितोयेनैवमनर्थो नवृत्तः स्यादित्याह ॥ अथचेदिति ॥ अथपक्षांतरे हेपरंतप त्वया सत्यवचनं पितृवचनांगीकाररूपसत्यपरिपालनं धर्मो नष्टीयतइति चेत्तदा त्वयि ज्येष्ठे उक्तस्याभिषेकवचनस्याकरणे यदनृतराज्ञः प्राप्तं तेनानृतेन राजा त्वया विना भूतो मृत इति शेषः ॥ अतस्तेन राज्ञोऽभिषेककरणरूपसत्येन त्वंबद्धः किंन भवेरिति शेषः ॥ प्रथमोक्तं राज्ञोऽभिषेकवचनरूपं सत्यं न परिपालितं ॥ तत्परिपालने त्वया विना भूतत्वासंभवेन पितृमरणं न स्यात् ॥ एवमाद्यनर्थश्च नवृत्तः स्यादिति भावः ॥ अनृतं त्वय्यकरणे किंन बद्धस्त्वया विनेति सर्वत्र पांक्तः पाठ इति कतकः ॥ तीर्थस्वनृतं त्वय्यकरणः किंन बद्धस्त्वया पितेति पठित्वा सत्यस्य धर्मत्वे त्वयि अभिषेकविषयमनृतं वदन् ॥ राज्यान्निष्काशनादकरुणः पिता त्वया किंन बद्ध इति व्याचष्टे तद्युक्तं पितृबंधनस्य सत्यवचनपरिपालनं

अथचेत्सत्यवचनं धर्मः किल परंतप ॥ अनृतं त्वय्यकरणे किंन बद्धस्त्वया विना ॥ २८ ॥ यदि धर्मो भवेद्भूत अधर्मो वा परंतप ॥ न स्मह त्वामुनिं वज्रीकुर्यादि ज्यांशतः क्रतुः ॥ २९ ॥ अधर्मसंश्रितो धर्मो विनाशयति राघव ॥ सर्वमेतद्यथाकामं काकुत्स्थकुरुते नरः ॥ ३० ॥ मम चेदं मतं तात धर्मो यमिति राघव ॥ धर्ममूलं त्वया छिन्नं राज्यमुत्सृजता तदा ॥ ३१ ॥

शः संपौरुषधर्मयोरनुष्ठाने सिद्धांतं शिष्टाचारप्रदर्शनपूर्वकमाह ॥ यदीति ॥ हेपरंतप धर्मएव यदि भूतः स्यात्प्राधान्येनानुष्ठेयः स्यात् भूत अधर्म इत्यसंधिर्धारः ॥ अधर्मो धर्मो न्यः पौरुषंतद्वा यदि प्राग्बद्धं स्यात्तदा वज्री मुनिं विश्वरूपं पौरुषेण हत्वा पश्चादि ज्यां धर्मं न कुर्यात् ॥ किंत्वेकस्यैव प्राधान्ये एकमेव कुर्यादिति भावः ॥ २९ ॥ तस्मादधर्मसंश्रितः पौरुषयुक्तो धर्मः रिपुं विनाशयति तस्मात्सर्वमेतत्पौरुषधर्मो भयं यथाकामं स्वकार्यानुरोधेन नरः कुरुते वज्रिप्रभृतिर्नरः ॥ ३० ॥ यद्विदमुक्तं यथोचितं कालदेशमुभयमनुष्ठेयं इति मम मतं ॥ नन्वेवं धर्मस्य तवापि संमतत्वे किमिति मे दुःखमत आह ॥ धर्ममूलमिति ॥ अर्थमूले राज्यमुत्सृजता त्वया धर्मस्य मूलं अर्थरूपं छिन्नमतस्त्वेकेशवा नि ति भावः ॥ यत्तु तीर्थेन अधर्मसंश्रितो धर्मः कर्तारं विनाशयति ॥ तस्माद्यथाकामं तत्कालौचित्येनोभयमप्यनुष्ठेयमिदमेव यथाकाम्येनोभयाचरणमेव धर्म इति मम मतमिति व्याख्यातं तच्चूपहसनीयमेव व्युत्पन्नैरित्यलम् ॥ ३१ ॥

यु० कां०

॥१६०॥